

Windturbines vergunnen of beter nog even niet vergunnen?

brief aan Burgemeesters en Schepenen, RO en Milieu, update 25 april 2019

Er zijn door overheden en partijen op alle niveaus **grote groene beloftes** gedaan in alle richtingen nog zonder dat enigszins duidelijk was wat die beloftes op termijn gingen inhouden voor de burger en zijn leefomgeving, noch wat de feitelijke resultaten van het beleid naar klimaatopwarming toe zouden gaan inhouden, laat staan wat het zou gaan kosten.

De vermelde beloftes werden en worden mogelijk **gestoeld op goede intenties** maar niet zozeer op objectief cijfermateriaal en research. De verhoudingen tussen de investeringen en de aanvankelijke beoogde maar in de statistieken tot op heden nagenoeg ontbrekende Europese CO2-reductie zijn ver zoek.

Ook de cijfers in voorbeeldland Duitsland liegen er niet om, men heeft daar na meer dan tien jaar energietransitie nog steeds geen feitelijke CO2-reductie kunnen bewerkstelligen (bron Agora). Duitsland telt nu bijna 30.000 windturbines en importeert bruinkool, bruinkoolstroom en kernenergie op grote schaal. Vlaanderen zit momenteel aan ongeveer 0.4% reductie?

Windturbines plaatsen zonder bijbehorende grootschalige opslag blijkt verspilling van energie, kostbare ruimte, grondstoffen en publieke middelen. Men kan deze twee elementen namelijk niet loskoppelen, men heeft bitter weinig aan slechts de helft van een zeer duur laag-performant productiesysteem ten tijde van een sterk toenemende elektrificatie en uitval van slecht onderhouden energiecentrales. Het kan nog decennia duren voor het bijbehorende onmisbare opslagprobleem opgelost is, schrijft de sector zelf.

De nu gebruikte windturbintetechniek is historisch te noemen, de ontoereikende opslagtechnieken die tot nu toe de revue gepasseerd zijn, idem en blijken vooral erg slecht voor het milieu.

Het is dus nogal voorbarig om voor die niet functionerende helft van een gedateerd energiesysteem met een zeer groot ruimtebeslag, nu extreem grote offers te vragen van de bevolking, zonder op korte termijn enig zicht te hebben op de ontwikkeling in de toekomst, van die noodzakelijk betaalbare tweede helft. Zich nu voor twintig jaar vastleggen voor de onrendabele exploitatie van een halve productie-eenheid, dus drijvend op torenhoge subsidies, is maatschappelijk onverantwoord.

200 miljard euro, dat is een 2 met 11 nullen, heeft voorbeeldland Duitsland reeds uitgegeven voor een systeem dat nu deels al staat te roesten en afgebroken wordt, omdat na wegval van onmisbare subsidies de exploitatiekosten veel hoger blijken dan het lamentabele energetische rendement. Vlaanderen heeft reeds 20 miljard uitgegeven en niet berekend of openbaar gemaakt wat de feitelijke totale kosten voor de maatschappij naar de toekomst toe zullen zijn.

Het paniekerig gokken door overheden op toevallig bewegende lucht is zeer opmerkelijk, juist omdat we zo hechten aan ons comfort gekenmerkt door een draai aan de knop, op elk moment van de dag. Deze maatschappij wil en kan niet terug naar het jaar 1850 toen we gestopt zijn met windenergie en de welvaart begon, en dat hoeft ook niet als we ons concentreren op toekomstige haalbare doelstellingen, en we vooral als een goed huisvader/moeder geen overhaaste beslissingen nemen. De indaling van het sterk benodigde realisme in de samenleving kan even duren maar men zal het niet kunnen tegenhouden. Ook de fractievoorzitter van de grootste partij in Nederland (VVD) heeft eindelijk zijn rekenmachine bovengehaald en concludeert nu dat men om substantieel CO2 te kunnen besparen een bijkomende kerncentrale moet gaan bouwen, net als in o.a. Zweden, Engeland en Polen, het aandeel wind blijft bij de bovenburen hangen op twee procent. Het weersafhankelijke collectieve wensdenken biedt geen klimaat voor de ontwikkeling van een verstandig lange-termijn energiebeleid.

Als CO2 ons probleem is moeten we conform handelen en dan blijkt de massale stap naar zon en wind geen logische keuze, hoe sympathiek of idyllisch het ook klinkt. Ook hier in Vlaanderen zullen dromen gestaag plaats gaan maken voor wat meer realisme.

Ons invalide, amper 'energie producerende' windsysteem staat volgens Elia garant voor een bruto productie van ong. 3,35 % van ons 'huidig' Belgisch elektriciteitsverbruik (2017). Ons elektriciteitsverbruik is echter sterk groeiende door de algehele elektrificatie veroorzaakt door diverse maatregelen van onze regeringen. Alle momenteel geplande windturbines samen zullen niet in staat zijn om zelfs maar de voorspelde groei van de

elektriciteitsconsumptie bij te houden. Momenteel bedraagt het bruto aandeel windenergie slechts ongeveer één zesde, *dus ong. 0,5 % van ons totale energieverbruik* in België, een nu relevanter cijfer. Een beoogde verdubbeling van de windcapaciteit zal dus potentieel niet veel meer dan 1,0 % van ons huidige energieverbruik bruto kunnen opleveren. De werkelijke *netto* geleverde hoeveelheid, op dat moment bruikbare, windstroom op het net zal een nog veel kleiner percentage bedragen. Men zal het getal kennen maar met dit soort cijfers schermt de sector niet. Ook al zit Elia er honderd procent naast, het maakt niet veel verschil, het energetisch bruikbaar aandeel wind blijft marginaal. Daarnaast weten we dat de wholesale-prijs van windstroom vergeleken met die van de klassieke centrales tientallen procenten lager ligt dan die van windstroom en dat heeft een reden, de onbetrouwbaarheid.

De Europese Unie berekende onlangs dat wanneer we 80% van ons Europees wagenpark tegen 2050 elektrisch willen hebben, we dan nog 150 kerncentrales moeten bijbouwen ofwel nog 225.000 windturbines (?) moeten bijplaatsen, maar we dan niet kunnen rijden als het niet of onvoldoende waait en dat is helaas driekwart van de tijd. Maar men heeft nog niet verteld hoeveel bijkomende kerncentrales we nodig hebben wanneer men via warmtepompen elektrisch gaat verwarmen en de gehele transportsector en industrie ook zullen omschakelen naar elektrisch... De hier nu reeds geïnstalleerde papieren 'capaciteit' aan windturbines zou genoeg stroom leveren aan duizenden 'gezinnen', dus als het voldoende waait, maar dat doet het dus slechts bruikbaar ongeveer 1/4 van de tijd, laat staan dat het dan dusdanig hard waait om het opgegeven maximale geïnstalleerde vermogen te kunnen behalen, dat gebeurt maar een paar weken per jaar, als het niet té hard waait want dan staan ze stil. De vaak gehoorde frase dat de hier nu geplande windturbines een kerncentrale zouden kunnen vervangen is gestoeld op fictie en ruikt naar kiezersbedrog, Professor Doktor Hans Werner Sinn:

<https://www.youtube.com/watch?v=jm9h0MJ2swo> https://www.youtube.com/watch?v=H3_vrmTj6Ss

Een 200m hoge industriële windturbine in het binnenland van vaak 3,4 MW, levert met een capaciteits- of productiefactor van daar ong. 16% bruto maar ong. een halve bruikbare megawatt op, dus alleen wanneer het voldoende waait. Doel 3 en 4 en Tihange 1, 2 en 3 leveren elk ongeveer 1000MW, dat zijn dus 2000 windturbines per reactor. Om de huidige 6000MW aan kerncentrales te vervangen heeft men dus nog 12.000 industriële windturbines nodig en een bijkomende nog te bouwen fossiele back-up van eveneens 6000MW.

Daarnaast bedraagt het rendement van de noodzakelijke nieuw te bouwen variabele (fossiele) back-up-gascentrales ongeveer de helft van dat van een klassieke (gas)centrale. Dat betekent dat de energetische opbrengst die beoogd wordt door de inzet op windstroom gedecimeerd wordt door die onmisbare fossiele back-up en dat men dus maar ongeveer de helft van de vermeden fossiele brandstof bespaart. We spreken hier niet over de bijkomende hoge kostprijs daarvan, ook niet over onrendabele energiecentrales door de implementatie van zon en wind op het net en het bijbehorende voorrangrecht op levering ongeacht de elektriciteitsbehoefte of negatieve energieprijzen in Europa door verzadiging van het Europese grid bij windiger weer, omdat de centrales niet zomaar even uit kunnen.

“Windturbines zijn niet de ‘oplossing’ maar vormen juist het probleem”, aldus Professor Jan Desmet, Ghent University, tijdens het Energiedebat.

Prof. Dr. Fred Udo (kernfysicus, CERN Genève, VU Brussel) rekende onlangs uit wat de EROI (Energy Return on (energy) Investment) bedraagt voor wind op land en wind op zee. De energie-terugverdientijd van een windturbine is niet zoals de windsector beweert binnen één jaar (op een levensduur van 15 jaar dus een EROI van 15), men vergeet bewust bijv. de opslag en de extra kosten voor de back-up en dan zakt die blijkbaar van 15 naar 4, terwijl een EROI van onder de 7 volgens de auteur maatschappelijk onaanvaardbaar is. De economische terugverdientijd, wanneer men de exorbitante subsidies op windstroom, mogelijke stilstandsvergoedingen, de financieringskosten, verzekering, veroudering, onderhoud en ondernemerswinst, maar ook de veroorzaakte externe schade aan derden (zoals de aantasting van het landschap, milieuschade, schade aan de leefomgeving en bijv. het toerisme) *buiten* beschouwing laat, bedraagt bij wind op land ruim 36 jaar. Dat is meer dan tweemaal de verwachte levensduur, aldus Prof. Dr. Fred Udo.

Op welke manier de plaatsing van onshore windturbines hier dus **het algemeen belang** zou kunnen dienen is derhalve niet duidelijk. De energetische noch maatschappelijke noodzaak om de ‘pop-up’ windparken maar plots overal te vergunnen ontbreekt. Het geloof dat men door het plaatsen van windturbines de mondiale CO₂-uitstoot reduceert is verontrustend. Groenestroom-certificaten laat men namelijk niet op de plank liggen, de Europese emissieakkoorden (ETS-systeem) gooien systematisch roet in het eten en zorgen ervoor dat wat men

hier bespaart aan CO₂-emissies, elders in Europa gewoon weer uitgestoten wordt, zonder fout, vrijwel elke ton CO₂.

De overheid heeft vergeten te laten berekenen, of althans te vertellen, welke extra uitstoot de nu plots benodigde fossiele back-up bijkomend genereert en de minder groene totale voetafdruk van productie tot sloop van de windturbines en de totale bijbehorende infrastructuur in ruime zin (ook de Levens Cyclus Analyse) is niet gecommuniceerd, noch wordt die meegenomen in resultaten/publicaties. Ook verkiezingscampagnes worden niet vormgegeven op basis van publiek gemaakt onbetwistbaar cijfermateriaal en inzichtelijk gemaakte bijzondere afspraken met de windindustrie. De 'kostenvergelijkingen' voor windturbines versus nucleaire centrales loopt mank, de laatsten gaan wel vier keer zolang mee en zijn wél nagenoeg CO₂-vrij.

Windturbines die ver landinwaarts gepland worden leveren beduidend minder energie. De helft van de windsterkte betekent slechts maximaal een achtste van het resulterend vermogen (de natuurkundige Wet van Betz). Het compenseren van exploitanten voor stilstand door de verkeerde plaatsing en het plaatsen van windturbines in windarme streken blijkt gemeengoed in Europa en is economisch en maatschappelijk onaanvaardbaar. De feitelijke kostprijs voor een megawatt windstroom verschilt mogelijk factor 3 tussen de kust en Limburg.

Het voortschrijdend inzicht leert ons dat juist **het behoud voor de toekomst van lokale natuurwaarden en dus de onder druk staande biodiversiteit**, welke door de uitrol van windparken (en andere vormen van hernieuwbare energie, waaronder biomassa) onmiskenbaar geschaad wordt, men zonder twijfel wél tot het algemeen belang kan rekenen, daar bestaan studies over. De irreversibiliteit van de gevolgschade aan het landschap en die biodiversiteit is onmiskenbaar. De beste verdediging tegen global warming blijkt het aanplanten van bossen, klimaatadaptatie. Volgens o.a. NASA vergroent onze planeet aantoonbaar, reeds vele decennia lang, door de hogere CO₂-concentratie in de atmosfeer... (tomaten en komkommerkwekers plaatsen de uitlaat van hun warmte-kracht-installatie op aardgas in de kas omdat een verhoogde CO₂-concentratie de groei aanzienlijk bevordert. Men zou zich misschien vragen moeten stellen bij het huidige beleid).

Het **vermeende algemeen belang** of het algemeen nut is recent *sluw* 'vastgelegd' in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en is op zijn minst bekritiseerbaar (art. 20 KB vervangen door art. 4.4.7 V.C.R.O.). Er bestaat namelijk een significant verschil tussen een bijvoorbeeld 200m hoge draaiende windenergiecentrale met knipperende bebakeningsverlichting, statisch of meedraaiend, die geluid produceert en slagschaduw geeft tot op kilometers afstand en een eenvoudige, per definitie statische, elektriciteitspaal of -mast van gemiddeld een factor tien lagere hoogte en dito diameter. Het zou de gewenste juridische creatieve *oplossing* zijn windturbines overal te kunnen gaan vergunnen, men vergeet dat dit conflicteert met de Europese milieuriichtlijn 2001/42/EG waarin staat dat alle mogelijke milieueffecten dienen onderzocht te worden en dergelijke ontwikkelingsstrategieën verboden zijn.

Recent is naar verluid het decreet 'Bestemmingsneutraliteit Hernieuwbare Energie' vormgegeven door de regering maar tot op heden nog niet goedgekeurd door het parlement (vanwege weer zonder MER?). Men beschouwt nu ook grote moderne windturbines als '**bestemmingsneutraal**' en doet daarmee de waardevolle en zwaar bevochten scheiding tussen woongebied, industriegebied, agrarisch gebied en natuurgebied eenvoudig teniet om zo haastig zonevreemde, industriële installaties in om het even welk gebied, ongehinderd te kunnen plaatsen. Het niveau van een land kan men afmeten aan juist die essentiële scheiding, daar zijn studies over.

Natuurorganisaties en gemeenten zouden beter snel wakker worden en binnen zestig dagen na goedkeuring in het parlement naar het Grondwettelijk Hof of de Raad van State stappen indien men de eigen gemeente leefbaar wil houden. Juristen wijzen op de evidente risico's van het gevoerde regeringsbeleid.

De overheid zit op minstens twee stoelen tegelijk en dat leidt tot rechtsonzekerheid. Lagere overheden worden gepasseerd en is de beslissingsbevoegdheid steeds verder ontnomen hetgeen veroorzaakt dat die overheden het steeds moeilijker krijgen om de aantoonbare belangen van hun burgers te verdedigen. Vergunningsbeslissingen worden mogelijk geïnfecteerd door een wijd verbreid **aandeelhouderschap in de windsector** van bijvoorbeeld adviserende gemeenten en de bijbehorende belangenverstrengeling. Ook wetten worden gestemd door aandeelhouders? Ook internationaal worden lokale besturen gepasseerd inzake hernieuwbare energie. De nieuwe Europese richtlijnen ter zake zijn daar een typisch voorbeeld van, ook grondwetswijzigingen passen in dat straatje. Moeten de leefbaarheid, de lokale natuur, de biodiversiteit, plaatselijke economieën en het lokale zelfbeschikkingsrecht wijken voor ondoordachte energielandschappen, terwijl er zeer goede alternatieven zijn?

Men kan niet zomaar vergunnen, de wet voorziet terecht in een vergunningsplicht van de één tegenover de ander. De aanvrager zal moeten aantonen dat hij de ander niet schaadt. Kan het project alleen op subsidies drijven dan zeker is ook een deugdelijke maatschappelijke verantwoording onontbeerlijk. De verantwoordelijke vergunningsverlener dient ter zake kundig te zijn en zou zich niet mogen verschuilen achter sterk achterhaalde wetgeving, politieke druk en reeds achterhaalde visies. De ontkenning dat windturbines overlast veroorzaken, zeker op de in Vlaanderen gehanteerde extreem korte afstanden naar bewoning, is arrogant naar de voor die overlast zelfs betalende burger. Zowel de sector als de overheid en de wetenschap, zijn zich terdege bewust van de existierende gevaren en men doet dan ook onderzoek naar die gevaren, zowel gekleurd als objectief.

Het recente **rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO** is nu duidelijk, windturbinegeluid veroorzaakt bij de mens gezondheidsklachten. Voortdurende blootstelling aan zogezegd 'veilige' niveaus van geluid leidt tot een aantasting van de gezondheid. Men spreekt over cardio-vasculaire klachten, obesitas, diabetes type 2, tinnitus, en vele andere psychische en lichamelijke klachten die voortkomen uit stress en aantasting van de slaap bij omwonenden van windturbines, het windturbinesyndroom (prof. Bart Vinck, UZ Gent). Ook de Hoge Gezondheidsraad gaf dit al aan in 2013, toen de windturbines nog beduidend kleiner waren. *In hoeverre geldt dit ook voor de fauna, wat zijn bijvoorbeeld de specifieke gevolgen van turbulentie voor de fauna, insecten, vogels, vleermuizen, hele ecosystemen?*

Er zijn bijvoorbeeld grootschalige medische onderzoeken lopende in verschillende landen die de gerapporteerde gezondheidsschade rond windparken over enkele jaren in kaart gebracht zullen hebben. Duitsland, Denemarken en Australië, allemaal veel eerder begonnen, investeren veel geld in deze onderzoeken omdat men overtuigd is van het feit dat bijvoorbeeld zeer laag frequent geluid en infrageluid, maar ook slagschaduw niet verwaarloosbare gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Daarnaast is de kennis over de negatieve impact van de huidige zeer grote windturbines op mens en dier duidelijk groeiende, de wetenschappelijke consensus daarover ook. Internationaal groeien de minimumafstanden naar bewoning significant, in Vlaanderen niet.

Zolang niet *exact* vaststaat wat de gevreesde risico's op de lange duur zullen zijn geldt zonder twijfel **de standstill-verplichting** voor vergunningsverleners. Het voorzichtigheids-principe staat steeds prominent in bezwaarschriften om evidente redenen.

Men kan zich terecht afvragen wie er uiteindelijk zijn voordeel doet bij het (laten) doorduwen van windprojecten en of dat maatschappelijk ook op termijn wel acceptabel is. Men kan zich ook afvragen of de dwingende inzet op wind geen letterlijke verarming betekent voor onze streken en haar bewoners.

Het klare cijfermatige bewijs dat juist het vergunnen van windturbines in een zeer dichtbevolkt Vlaanderen een energetische of maatschappelijke noodzaak dient en daarmee een algemeen belang, ligt namelijk niet voor. De rechterlijke macht ziet hopelijk de ruimte om naar de feiten te kijken.

Om snel honderden tot duizenden windturbines te 'kunnen' vergunnen moesten er wat **'creatieve aanpassingen'** gebeuren aan de wet- en regelgeving. Waar dat niet mogelijk was negeert men die eenvoudig, alles aan de kant voor het klimaat, het water stijgt. Maar hierdoor is er een klimaat ontstaan dat mogelijk botst met het goed fatsoen en met de visie van de oplettende burger en de rechter. De vraag is echter of die laatstgenoemden wel voldoende op de hoogte zijn van de geopende trukendoos en het ontbreken van een becijferd algemeen belang inzake windturbines. Wanneer correcte informatie daartoe niet van de overheid komt dan zijn zij het misschien die de verantwoordelijkheid moeten opnemen en (onderzoeks-)vragen moeten durven/kunnen stellen?

De burger dient volgens de eigen wetgeving, Europese wetgeving en internationale (V.N.-)verdragen zowel passief als actief gedetailleerd geïnformeerd te worden over alle mogelijk aanzienlijk op het milieu en de gezondheid ingrijpende projecten. De tweede pijler van **het Verdrag van Aarhus** bepaalt dat die burger betrokken moet worden bij de planvorming vanaf het beginstadium, mee aan tafel zit bij de concrete vormgeving wanneer alle opties nog op tafel liggen en daarbij ook actief het recht op medezeggenschap verleend moet worden. De laatste pijler van het verdrag, die bepaalt dat de rechtsgang voor de burger geoptimaliseerd moet worden, de toegang tot de rechter betaalbaar moet zijn en dat procedures overzichtelijk en kort zijn, werd recentelijk bewust weggezaagd door de stemming voor de Codextrein Ruimtelijke Ordening, die tegen alle regels in de mogelijkheid tot het maken van bezwaar zelfs sterk verhinderde. Men moet steeds tijdens het openbaar onderzoek meteen alle later bij de Raad van State of de Raad voor Vergunningsbetwistingen valabele elementen aandragen, zo niet wordt men de definitief de kans ontnomen zijn recht te halen. Dit gebeurt binnen een democratische rechtstaat met Brussel als hoofdstad. Echter de Raad van

State bleek recent toch niet zo gecharmeerd van deze politieke keuze en heeft deze beperkingen dus deels teruggedraaid. Omwonenden die het openbaar onderzoek gemist hebben mogen nu toch, wél binnen de vastgelegde termijnen, in beroep bij de minister en daarna door naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

De vraag blijft op welk beslissend niveau men inhoudelijk en onpartijdig zal ingaan op deze complexe materie. Als dat traject namelijk niet gedegen doorlopen wordt rest maar één mogelijkheid, het toepassen van het voorzorgsprincipe.

Vergunningen worden afgegeven voor onbepaalde duur, vaak zonder voorafgaand onderzoek naar de effecten daarvan op de mens en het milieu, subsidies zijn net verlengd van 15 tot 20 jaar, men zal op dezelfde locaties tegen die tijd weer grotere turbines kunnen bouwen, zolang men over-subsidieert, maar dat dan weer zonder passende voorafgaande milieubeoordeling?

Inzake projecten die een gevaar kunnen betekenen nu of in de toekomst betreffende milieu en gezondheid zijn het Verdrag van Aarhus, het Verdrag van Espoo, het Verdrag van Genève maar natuurlijk ook het correct toepassen van **de Europese MER-wetgeving** cruciaal. Windturbines worden geregeld in dusdanig kleine aantallen aangevraagd dat de verplichte MER's eenvoudig omzeild kunnen worden, hoewel aanvragen in kleine clusters nu resulteren in grote, absoluut MER plichtige, windparken. Niet alleen het cumulerend effect wordt genegeerd, ook het feit dat de geluidsemissies veel verder reiken dan eerder werd aangenomen. De toegepaste saucissonering is een verwerpelijke maar momenteel veel gebruikte MER-ontwijkingstechniek, waar een halt toe geroepen dient te worden omdat deze in strijd is met o.a. ook de Europese milieuwetgeving en de grondwet.

De MER-screening binnen een vergunningsaanvraag gebeurt door een op 'de payroll van de sector' staande MER-deskundige waarvan de bekwaamheid en onpartijdigheid door Europa bekritiseerd wordt. Vlaanderen is daaromtrent meermaals op de vingers getikt (bron: Handboek Milieu Effect Reportage Recht 2016). Doorgaans hanteert die 'deskundige' zeer abstracte begrippen zoals 'niet aanzienlijk' en 'aanvaardbaar' zonder dat hij die beweringen staft met actueel wetenschappelijk onderzoek in de lokale context. Daarvoor dient een MER. In omgevingsvergunningsaanvragen beroept men zich steevast op dezelfde studies die vaak dateren van 10-20 jaar geleden, uit de tijd dat windturbines beduidend kleiner waren, en de bijbehorende milieueffecten idem dito.

Maar kan men een MER eigenlijk ophangen aan een achterhaalde Vlarew-wetgeving waarvoor men bij de totstandkoming en bij de versoepelingen daarvan geen voorafgaandelijke MER heeft toegepast? De Raad van State was daar zeer duidelijk over, het Waals wettelijk kader is om die reden dan ook recent vernietigd. Wat mogelijk nu ook Vlarew II te wachten staat. Kan men op basis van een te vernietigen wetgeving, reeds gewaarschuwd voor de gevolgen, nog omgevingsvergunningen afleveren voor onbepaalde duur?

Men ontkent binnen de wetgeving bij windturbines systematisch het bestaan van **laagfrequent geluid, infrageluid en trillingen**, maar ook van **seismische trillingen** omdat Vlarew II al deze emissies juist inzake windturbines niet dekt. En dat is opmerkelijk. Toch zijn dat juist de emissies die ervoor gezorgd hebben dat men in het buitenland, wél alle discussie uit de weg gaande, minimum-afstandsregels hanteert. Die bijv. in Duitsland (maar ook in Polen en Finland) geëvolueerd zijn van 500m naar **de tien maal de tiphogte regeling**. Recent is de minimumafstand tot bewoning in een aantal deelstaten verdubbeld, door voortschrijdend inzicht.

Alleen in Vlaanderen kan men een windturbine naast uw bed vergunnen, men zegt hem om aan de wetgeving te kunnen voldoen gewoon stil te zetten of te vertragen...

Als uw huis in Denemarken dichter dan zes maal de tiphogte van een turbine staat dan heeft u een punt bij de rechter en bepaalt de makelaar uw **schadevergoeding** aan de hand van reguliere marktprijzen. Dat is wettelijk zo geregeld. Dit doet men niet omdat windturbines 'niet aanzienlijke' en louter 'aanvaardbare' emissies genereren, maar wel als compromis tussen de sector en terdege overlast ondervindende omwonenden. In Nederland is het advocatenbureau DOKK, dat bekendheid verwierf in de zaak tegen de overheid betreffende de seismische gevolgschade aan duizenden woningen door de gaswinning in Groningen, naar verluid een Mega-Schadeclaim begonnen betreffende de waardevermindering van onroerend goed in de periferie rond geplande windparken.

De Vlarew-wetgeving blijkt ongeschikt om de huidige generatie zeer grote windturbines te reguleren o.a. omdat die gebaseerd is op **sterk achterhaalde methodieken**. De Vlarew-wetgeving bevat geen berekeningswijze waarmee vóór vergunning binnen de wettelijk vastgelegde foutmarges de geluids-immisies berekend kunnen worden bij windturbines die een ashogte hebben van meer dan ongeveer 60 meter. Tegenwoordig bevindt de turbine-as zich 2-2,5 maal hoger. Vlaanderen heeft dus géén wetgeving op basis waarvan men vergunningen kan

afleveren waarin men met enige aanvaardbare precisie (de bij wet bepaalde foutmarge) aangeeft aan welke geluidsniveaus men zich ná vergunning kan verwachten. Maar ná die vergunning kan men eveneens niet garanderen dat de Vlaremnormen niet structureel overschreden zullen worden omdat nauwkeurige metingen achteraf evenmin uitvoerbaar blijken. Duitsland is gestopt met het meten achteraf vanwege niet betrouwbaar.

De Europese IEC norm, de ISO-9613-2 norm, alle vergunningsaanvragen en de Vlaamse regelgeving gaan uit van het feit dat de windturbine qua geluid beschouwd kan worden als **een puntbron op ashoogte**. Siemens liet in een studie al in 2012 zien dat deze assumptie slechts correct was toen windturbines niet hoger waren dan ashoogte 30m. Ten tijde van hun studie waren ze inmiddels al 100m hoog en men concludeerde dat men het gehele door de rotor beslagen geluidsafgifte-oppervlak moest gaan beschouwen en dus een cirkelvormige meerpunts-meting benodigd is omdat men er blijkbaar consequent tot 12 decibel naast meet (16 maal zoveel geluidsenergie). Inmiddels hebben de turbines een ashoogte van ong. 150m en meer en daarmee blijkt ook de opgelegde berekeningsmethode vervat in ISO 9613-2 onbruikbaar.

Vlarem ontbreekt het instrument om de emissies van grote windturbines in kaart te kunnen brengen. Op Vlarem gebaseerde vergunningen bieden dus geen enkele garantie dat de normen niet per definitie significant overschreden worden. De **wettelijke foutmarge** van plus of min 1 of 3 dB is slechts toepasbaar op zeer kleine historische windmolens en blijkt nu bij vaak 200m hoge windturbines dus een farce, of bedrog, zo u wilt. De wetgeving deugt niet maar het ontbreekt eveneens aan een functionerende handhaving, ook omdat de wet ook niet voorziet in éénduidige meetmethoden in relevante eenheden.

Binnen het hoogstwaarschijnlijk door de sector beïnvloedde Vlarem (et al) beschouwt men dus geen hoorbaar laagfrequent geluid, geen infrageluid noch trillingen. Ook het **'pulserend' karakter (amplitudemodulatie)** van het windturbinegeluid wordt niet onderkend, en daarmee de sterk verhoogde hinderlijkheid ten opzichte van overig achtergrondgeluid ook niet. Het is gebleken uit data van bijvoorbeeld Siemens dat de Reduced Noise Mode, het vertragen van de windturbines om aan de Vlaremnormen te voldoen bij turbines die te dicht op de bewoning staan, alleen werkt voor de niet ver dragende hoge tonen.

De **WHO** concludeert nu dat men *al het geluid* dat de mens ervaart moet meetellen, éénieder verdient dagelijkse rust en stilte. Dat is een grondrecht, artikel 23.

Juist de lage tonen die bewezen de overlast geven tot op zelfs kilometers afstand, met name binnenshuis, worden vanwege een natuurkundige/technische onmogelijkheid dus *niet* gereduceerd. Dat betekent dat het effect van de Reduced Noise Mode onbestaande is betreffende het inperken van de feitelijke risico's naar de omgeving.

De Reduced Noise Mode is dus een schijnoplossing en mag zeker **geen vrijbrief** zijn om windturbines maar overal te kunnen vergunnen. Vlaanderen zou beter snel afstappen van de falende en voor veel interpretatie vatbare geluidsregel zonder correcte handhaving en net als in de meeste landen **een eenvoudige minimumafstandsregel** invoeren met inachtneming van de huidige wetenschappelijke consensus over de impact van windturbines op de leefomgeving. Tenminste als men de intentie heeft om via de wetgeving omwonenden van moderne zeer grote windturbines op een elementair niveau te willen beschermen.

Wanneer men een windturbine moet vertragen of stilzetten om aan de Vlarem-normen te kunnen voldoen voor de omgeving, betekent dit dat de windturbine op de verkeerde locatie staat, dus misplaatst is. En dat is energetisch, economisch en dus maatschappelijk volstrekt onverantwoord.

Slagschaduw veroorzaken overlast, men weet dat en men hanteert slagschaduw-contourlijnen. Men gaat van de veronderstelling uit dat woningen buiten de vier-uurs contourlijn gelegen niet meer dan de wettelijke acht uur slagschaduw mogen treffen. Wat opmerkelijk is. Uit slagschaduwstudies binnen vergunningsaanvragen blijkt echter dat steeds een aantal woningen gelegen zelfs buiten de vier-uurs contourlijn in werkelijkheid tot tientallen uren slagschaduw te verwerken zullen krijgen. En wie zou overigens zonder slagschaduwmeters aan uw gevel in real time kunnen controleren of de maximum hoeveelheid slagschaduw voor juist uw huis niet al is overschreden, en welke windturbine van welke exploitant die slagschaduw veroorzaakte? Ditzelfde probleem doet zich voor met geluid en trillingen. Wat zijn de consequenties bij overtreding van de normen, bestaat er een adequate sanctionering en is die dusdanig dat men geen overtredingen meer zal begaan? Kan de burger vertrouwen op een doeltreffende handhaving?

Zolang de wet niet voorziet in een correct handhavingsbeleid geënt op de bestaande problematiek rond de emissies van de huidige maat turbines, zal men een beetje doof en blind zijn (en blijven) voor de klachten van omwonenden.

Dit alles werpt mogelijk een schaduw over de goede politieke intenties betreffende het haastig 'redding van de wereld' door middel van de implementatie van onshore windenergie in ons zeer dichtbevolkte Vlaanderen. Het hier vergunnen van de huidige zeer grote windturbines vereist echter voorafgaand een breed wetenschappelijk onderzoek en een aan de actuele wetenschappelijke consensus aangepaste wetgeving.

Men moet niet aankomen met conclusies uit de tijd dat windturbines nog niet half zo groot waren, men plaatst ze nu van 200m en die van 240m komen eraan.

In Wallonië is het wettelijk kader dan ook door een uitspraak van het **Europees Hof van Justitie** over plannen en programma's en een uitspraak in de zaak Patrice D' Oultremont door de Raad van State, recent **vernietigd**. Men heeft nu nog anderhalf jaar om dit keer een passende, wettig tot stand gekomen, wetgeving te genereren. In Duitsland ging de eveneens achterhaalde wetgeving recent op de schop. Er zijn nu suggesties te rapen.

Ook in Vlaanderen zijn Vlarem en de sectorale normen tot stand gekomen zonder voorafgaandelijke MER-procedure en om dezelfde reden **mogelijk eveneens onwettig**. Er dienen een aantal zaken bij de Raad van State en de Raad voor Vergunningsbetwistingen, waarin dit momenteel speelt. Als gevolg zijn zeer recent Vlarem II en de omzendbrieven via 9 (onderstaande) **prejudiciële vragen aan het Europees Hof van Justitie** door de Raad van Vergunningsbetwistingen qua (on-)wettigheid ter discussie gesteld, vanwege eveneens geen voorafgaandelijk uitgevoerde MER, naar analogie met Wallonië.

Mocht Vlaanderen zoals bijvoorbeeld Beieren, Polen en Finland besluiten een *veilige* minimumafstand van **10x de tiphoogte** te hanteren dan gaat men definitief alle discussie uit de weg, bestaan er geen onaanvaardbare risico's, geen klachten, geen bezwaren en creëert men een duurzaam draagvlak voor windenergie. In Vlaanderen wordt een 140m hoge windturbine blijkbaar vergund op zelfs 72 meter van een vergunde woning. Men is niet mee met de ernst van de problematiek, het rapport van de WHO en de nota **'Vlarem, een greep uit de Tekortkomingen', update 25 april 2019** zullen ogen openen.

Het zou zomaar zo kunnen zijn dat ook de rechter beseft dat men in de haast grote steken heeft laten vallen en niet onbelangrijk, dat de planeet niet aantoonbaar sneller zal vergaan wanneer Vlaanderen nu een **moratorium** hanteert tot de Vlaamse Regering een aan de actuele wetenschappelijke consensus aangepast wettelijk kader voor windturbines goedkeurt, in het belang van haar bevolking.

Er is nu sprake van een ware **golf van vergunningsaanvragen**, terwijl de burger daarover niet passend geïnformeerd wordt én de overheden daar niet terdege op voorbereid zijn. Apathie bij politiek verantwoordelijken in deze verlamdende periode tot de aanstaande verkiezingen, mag niet impliceren dat steeds grotere aantallen burgers daardoor in de toekomst blootgesteld zullen worden aan eenvoudig te vermijden onverantwoorde aantoonbare risico's voor een, door de regering haastig bepaalde, ongelimiteerde duur.

Het wettelijk kader is herhaaldelijk zonder voorafgaandelijke toepassing van een verplichte MER- procedure in stilte schielijk aangepast aan de louter commerciële doelstellingen van de energiesector, die men mogelijk wat verward heeft met de terechte bezorgdheid over het klimaat. Maar het één heeft mogelijk niet zoveel met het ander te maken. Hoe vertellen we dit aan de burger, in het licht van de volgende verkiezingen? Is dat aan de politiek of aan de rechter, en daarna dus weer aan de politiek?

Onderzoek en voortschrijdend inzicht brengt in snel tempo nieuwe niet te ontkennen feiten naar boven. Wetenschappers verdienen hun aanzien door juist *niet* vast te houden aan eerder met veel trots geopperde stellingen.

De WHO waarschuwt ons nu voor de risico's en concludeert dat een betere bescherming en verder wetenschappelijk onderzoek dringend noodzakelijk zijn.

Het ontbreekt ons aan een actueel en wettig tot stand gekomen wettelijk kader inzake windturbines, het wordt hoog tijd voor een Vlarem 3.0.

In 'Vlarem, een greep uit de Tekortkomingen', update 25 april 2019' in bijlage, leest u waarom daar zo'n haast bij is. Zolang passende wetgeving ontbreekt is een **moratorium** op de plaatsing van grote windturbines op land, de enig te verantwoorden keuze, juist ook in het kader van de te behalen doelstellingen.

Prejudiciële vragen:

In verscheidene zaken die momenteel bij de Raad van State en de raad voor Vergunningsbetwistingen in behandeling zijn werden prejudiciële vragen gesteld over het volgende:

- **De onwettigheid van Vlarem-II en de omzendbrieven**, maar ook bepaalde artikelen van de V.C.R.O, omdat aan deze voorafgaand geen plan-MER werd uitgevoerd, wat in Wallonië recent heeft geleid tot de vernietiging van het wettelijk kader in zake windturbines.
- **De ontoepasbaarheid van Vlarem-II en de omzendbrieven**, vanwege sterk verouderd en nog gebaseerd op normen die zelfs niet voorzien in een aan vergunning voorafgaande berekeningswijze voor de geluidsemissies/immissies van moderne industriële windturbines noch een methodiek voor het achteraf, ná vergunning met enige precisie in kaart kunnen brengen van de emissies/immissies, waarmee de passende milieubeoordeling uitblijft. Daarnaast voorziet de wet niet in een passende handhaving.
- **Het structureel ontwijken van de MER**, door clustering, saucissonering en de discutabele MER-screening bij vergunningsaanvragen, wat eveneens in strijd is met de Europese milieurichtlijn 2001/42/EG.

In een recente windturbinezaak, rolnummer: 1617-RvVb-0351-A, in het tussenarrest van 4 dec. 2018, zijn een negental prejudiciële vragen gesteld aan het Europees Hof van Justitie door de Raad van Vergunningsbetwistingen:

"BESLISSING VAN DE RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

1. De Raad stelt de volgende prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie:

"...

Brengen artikel 2, onder a), en artikel 3, tweede lid, onder a) van richtlijn 2001/42/EEG met zich mee dat artikel 99 van het besluit van de Vlaamse regering van 23 december 2011 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende de vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, wat betreft de actualisatie van voormelde besluiten aan de evolutie van de techniek, die afdeling 5.20.6 betreffende de installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie invoert in VLAREM II, en de Omzendbrief 'Afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines' van 2006 [samen benoemd als de "voorliggende instrumenten"], die allebei verschillende bepalingen voor de installatie van windmolens bevatten, waaronder maatregelen inzake veiligheid, en naargelang van de planologische zones gedefinieerde slagschaduw, alsook geluidsnormen, moeten worden gekwalificeerd als een 'plan of programma' in de zin van de richtlijnbevestigingen? Indien blijkt dat een milieubeoordeling moest worden doorgevoerd voor de vaststelling van de voorliggende instrumenten, kan de Raad de rechtsgevolgen van de onwettige aard van die instrumenten in de tijd moduleren? Hiertoe dienen

een aantal subvragen worden gesteld:

“1. Kan een beleidsinstrument zoals de voorliggende omzendbrief, waarvan de bevoegdheid tot opmaak omvat zit in de beoordelingsruimte en beleidsvrijheid van de desbetreffende overheid, waardoor er geen sprake is van een eigenlijk aangeven van de bevoegde overheid om het ‘plan of programma’ op te stellen, en waarvoor ook niet is voorzien in een formele opmaakprocedure, beschouwd worden als een plan of programma in de zin van artikel 2, onder a) SMB-richtlijn?”

“2. Is het voldoende dat een beleidsinstrument of algemene regel, zoals de voorliggende instrumenten, gedeeltelijk voorziet in een inperking van de appreciatiemarge van een vergunningverlenende overheid, om beschouwd te kunnen worden als een “plan of programma” in de zin van artikel 2, onder a) SMB-richtlijn, zelfs indien zij niet dienen als vereiste, als noodzakelijke voorwaarde om een vergunning te verlenen of niet de bedoeling hebben om een kader voor toekomstige vergunningverlening te vormen, niettegenstaande de Europese wetgever heeft aangegeven dat deze finaliteit een element van de definitie van “plannen en programma’s” vormt?”

“3. Kan een beleidsinstrument, waarvan de opmaak is ingegeven door de rechtszekerheid en dus een volledig vrije beslissing uitmaakt, zoals de voorliggende omzendbrief gedefinieerd worden als een “plan of programma” in de zin van artikel 2, onder a) SMB-richtlijn en gaat een dergelijke interpretatie niet in tegen de rechtspraak van het Hof van Justitie dat een teleologische uitlegging van een richtlijn niet fundamenteel mag afwijken van de duidelijk tot uitdrukking gebrachte wil van de wetgever van de Unie?”

4. Kan afdeling 5.20.6 Vlare II, waar de erin vervatte regels niet verplicht dienden te worden opgesteld, worden gedefinieerd als een “plan of programma” in de zin van artikel 2, onder a) SMB-richtlijn en gaat een dergelijke interpretatie niet in tegen de rechtspraak van het Hof van Justitie dat een teleologische uitlegging van een richtlijn niet fundamenteel mag afwijken van de duidelijk tot uitdrukking gebrachte wil van de wetgever van de Unie?”

“5. Kunnen een beleidsinstrument en een normatief regeringsbesluit zoals de voorliggende instrumenten, die een beperkte indicatieve waarde kennen, of minstens geen kader vaststellen waaraan enig recht tot het uitvoeren van een project kan afgeleid worden en waaruit geen recht op een kader, een mate waarbinnen projecten mogen worden toegestaan afgeleid kan worden, beschouwd worden als een “plan of programma” “die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen” in de zin van artikel 2, onder a) en 3, tweede lid SMB-richtlijn en gaat een dergelijke interpretatie niet in tegen de rechtspraak van het Hof dat een teleologische uitlegging van een richtlijn niet fundamenteel mag afwijken van de duidelijk tot uitdrukking gebrachte wil van de wetgever van de Unie?”

“6. Kan een beleidsinstrument zoals Omzendbrief: EME/2006/01- RO/2006/02 dat een louter indicatieve waarde heeft en/of een normatief regeringsbesluit zoals afdeling 5.20.6 Vlare II dat louter minimumgrenzen vaststelt voor vergunningverlening en daarnaast een volledig autonome

werking als algemene regel kent; die beide slechts een beperkt aantal criteria en modaliteiten omvatten; en die geen van beide voor ook maar een enkel criterium of modaliteit alleenbepalend zijn en waarvan aldus kan beargumenteerd worden dat op basis van objectieve gegevens kan uitgesloten worden dat ze significante milieugevolgen kunnen hebben; beschouwd worden als een “plan of programma” in een samenlezing van artikel 2, onder a) en artikel 3, eerste en tweede lid SMB-richtlijn en of ze aldus beschouwd kunnen worden als handelingen die, door vaststelling van op de betrokken sector toepasselijke regels en controleprocedures, een heel pakket criteria en modaliteiten vaststellen voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben?

7. Kan een rechterlijke instantie, indien het antwoord op vorige vraag negatief is, dit zelf vaststellen, nadat het besluit of de pseudo-wetgeving (zoals de voorliggende Vlarem-normen en omzendbrief,) werd vastgesteld?”

“8. Kan een rechterlijke instantie, indien die alleen indirect bevoegd is via een exceptie, waarvan het resultaat inter partes geldt en indien uit het antwoord op de prejudiciële vragen blijkt dat de voorliggende instrumenten onwettig zijn, besluiten de gevolgen van het onwettig besluit en/of de onwettige omzendbrief te handhaven indien de onwettige instrumenten bijdragen aan een doel van milieubescherming, zoals dat ook nagestreefd wordt door een richtlijn in de zin van artikel 288 VWEU en voldaan is aan de vereisten die het Unierecht (zoals bepaald in het arrest Association France Nature Environnement) aan dergelijke handhaving stelt?”

“9. Kan een rechterlijke instantie, indien het antwoord op vraag 8 negatief is, besluiten de gevolgen van het bestreden project te handhaven om daarmee onrechtstreeks te voldoen aan de vereisten die het Unierecht (zoals bepaald in het arrest Association France Nature Environnement) aan de handhaving van de rechtsgevolgen van het plan of programma dat niet aan de SMB-richtlijn conformeert, stelt?”

1. De verdere behandeling van de zaak wordt voor onbepaalde tijd uitgesteld.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel in openbare zitting van 4 december 2018 door de tweede kamer.”

De volgende vragen kunnen eveneens worden gesteld over de feitelijke toepasbaarheid van Vlarem II bis inzake de regulering van windturbinegeluid ten aanzien van vergunning van de huidige generatie industriële windturbines op de gebruikelijke extreem korte afstand tot bewoning in Vlaanderen.

Zijn Vlarem II bis en de V.C.R.O. nog wel toepasbaar op de huidige generatie windturbines?

- 1) Op grond waarvan kan men windturbines blijven vergunnen voor onbepaalde duur onder een sterk verouderde wetgeving die geenszins toegespitst is op de specifieke problematiek rond het huidige karakter van windturbinegeluid, als dat kan leiden tot het ontstaan van de leefomgeving mogelijk schadelijke windparken die niet corresponderen met de vereisten die bijvoorbeeld de WHO stelt, en dus de eisen die gesteld moeten worden aan een adequate bescherming van omwonenden, gebaseerd op de actuele wetenschappelijke consensus daarover?
- 1) Vlarem voorziet niet in een adequate handhaving van de opgelegde normen, er bestaan geen éénvormige meetmethoden die toelaten de emissies van de huidige generatie windturbines

correct, dus vrij van grote interpretatieverschillen, te beschouwen en te reguleren op basis van berekeningen vooraf aan vergunning en referentiemetingen te velde ná vergunning.

Op welke grond is het dus te verantwoorden een wetgeving toe te passen, die leidt tot vergunning van windparken wanneer de essentiële modaliteiten voor handhaving ontbreken, wat op zijn beurt kan leiden tot grote rechtsonzekerheid en dus de praktische onmogelijkheid voor omwonenden om achteraf bij de rechter, in geval van discussie, hun recht te behalen?

- 2) De binnen Vlarem gehanteerde normen hebben nooit het voorwerp uitgemaakt van een voorafgaandelijke wettelijke milieutoetsing conform de vereisten van de Europese milieurichtlijn 2001/42/EG.

Op welke grond kan men vergunningen ophangen aan de vigerende Vlarenormen zonder dat de wetgever heeft aangetoond dat wanneer men de normen niet overschrijdt er geen aanzienlijke of onaanvaardbare gevolgen kunnen optreden voor mens en milieu en dat die wel zullen kunnen optreden wanneer men de normen wél zou gaan overschrijden?

- 3) De milieurichtlijn 2001/42/EG voorziet in meerdere mogelijkheden inzake de MER-verplichting, in bepaalde gevallen kan een plan-MER of project-MER zonder meer verplicht zijn, in andere gevallen is een MER-screening aangewezen om te bepalen of een MER vereist wordt. Het is in het laatste geval dat op basis van eenvoudige amper of niet gemotiveerde beweringen een aanstipijstje wordt ingevuld. Een MER-deskundige, op de 'payroll' van de aanvrager, geeft binnen een MER-screeningsnota een doorgaans niet op plaatselijk uitgevoerd degelijk onderzoek gebaseerd oordeel of bepaalde emissies 'aanzienlijke' of juist 'onaanvaardbare' gevolgen kunnen hebben voor mens en milieu. Europa heeft Vlaanderen reeds herhaaldelijk hieromtrent op de vingers getikt wat blijkt uit het **Handboek Milieueffectrapportagerecht 2016 van de schrijver Hendrik Schoukens, Die Keure**.

Op welke juridische grond kan men de beslissing of er een MER-onderzoek naar de impact van bepaalde emissies op de leefomgeving moet gebeuren laten afhangen van juist nog niet ook lokaal op de milieu-impact onderzochte, mogelijk met een bepaalde intentie gedane uitspraken, in de wetenschap dat de aanvrager hiermee **tijds**winst kan bekomen en zo ook de kans mogelijk verhoogt dat zijn project zal vergund worden?

Voldoet de huidige werkwijze aan de genoemde milieurichtlijn en aan de vereisten die moeten gesteld worden aan 'goed bestuur' door de verantwoordelijke Vlaamse overheid?

- 4) De functie van een MER is o.a. vooraf te onderzoeken of er geen aanzienlijke en onaanvaardbare gevolgen voor mens en milieu zullen optreden door het gevraagde na vergunning en of er door gebruikmaking van alternatieven met een lagere milieu-impact men hetzelfde doel kan bereiken. Men hanteert de stelling dat alle elementen onderzocht moeten worden die vastgelegd worden binnen de scoping-fase. Men baseert zich daarin op ook plaatselijke onderzoeken en wettelijke normen met tot doel **de hoogst haalbare beschermingsgraad voor de mens en het milieu** te bekomen. De vigerende wetgeving (Vlarem) is echter sterk verouderd en waarborgt derhalve geen optimale bescherming, mede vanwege het feit dat de wet geen rekening houdt met een juist typerend groot deel van de geluidsemissies, wat onmiskenbaar leidt tot veel kleiner ingetekende geluidsc contouren dan die op basis van de actuele wetenschappelijke consensus zouden ingetekend worden. Dit heeft grote gevolgen voor de vraag of de MER noodzakelijk geacht wordt en in hoeverre windparken cumuleren en dus bepaalde afstanden gerespecteerd moeten worden.

Kan men een MER die een grote impact kan hebben op de totstandkoming van vergunningen voor onbepaalde duur, wettelijk gezien nog ophangen aan een wetgeving die of vernietigd is vanwege geen voorafgaandelijke milieutoetsing, of een wetgeving waaraan nu door De Raad getwijfeld wordt betreffende de wettigheid en mogelijk de feitelijke toepasbaarheid?

- 5) Is het dus niet aangewezen preventief een tijdelijk moratorium in te stellen om te voorkomen dat vergunningen op basis van vernietigde of te vernietigen wetgeving en ook daarop

gebaseerde MER's afgeleverd gaan worden voor onbepaalde duur? Is het niet zaak te voorkomen dat er een te vermijden situatie ontstaat zoals in Wallonië, waar in de wetenschap dat de wetgeving nooit getoetst is geweest betreffende de milieu-impact, er momenteel toch nog windparken vergund kunnen worden met die hier zelfs onbeperkte vergunningsduur?

Is een moratorium nu niet aangewezen in het kader van *het voorzorgsprincipe* dat gehanteerd wordt bij grote infrastructurele werken wanneer er onzekerheid bestaat of vergunningen geen aanzienlijke schade aan mens en milieu gaan *kunnen* veroorzaken die ook niet naar waarde kan ingeschat worden zolang gericht onderzoek kaderend binnen een plan-MER geen definitief uitsluitel heeft opgeleverd?

- 6) Advocaat generaal mevr. Juliane Kokott schreef in een opiniestuk dat ze door de vingers zou zien dat België geen plan-MER toepaste bij de verlengingen van de exploitatieduur van kernreactoren. Ze beriep zich op het algemeen belang van de 55% van de elektriciteitsbevoorrading die kernenergie vertegenwoordigt, wat terecht lijkt. Maar het bruikbare aandeel windenergie in België bedraagt maar hooguit enkele procenten, dat van onshore windturbines in Vlaanderen wellicht nog geen procent. Het algemeen belang wat door de Vlaamse overheid in rechtszaken bij de Raad toegeschreven wordt aan die turbines die gereguleerd worden door het te vervangen Vlarem, blijkt zeer beperkt of onbestaande. Het lijkt dan ook niet logisch het vervangen van de wetgeving uit te stellen en een daartoe behorend *moratorium* niet af te roepen om redenen die te maken hebben met het halen van 'doelstellingen' en **het vermeende algemeen belang**.

Kan men om redenen van een vermoed maar niet door de regering becijferd dus niet aangetoond algemeen belang in het kader van de energiebevoorrading een moratorium voor het vergunnen van windturbines niet toepassen, wanneer duidelijk is dat de nieuw te formuleren wetgeving een veel hogere milieubeschermingsgraad moet gaan opleveren om mee te zijn met o.a. de huidige vereisten van de WHO?

Selectie voorbeelden prejudiciële vragen aan de Raad voor Vergunningsbetwistingen, welke eveneens als basis kunnen dienen voor individuele dossiers:

1)

Moet afdeling 5.20.6 betreffende installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie in VLAREM II, zoals ingevoegd bij artikel 99 van het besluit van de Vlaamse regering van 23 december 2011 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne wat betreft de actualisatie van voormelde besluiten aan de evolutie van de techniek, beschouwd worden als **een plan of programma** in de zin van de artikelen 2, a en 3, tweede lid, a van de richtlijn 2001/42/EG?

2)

Art. 20 van KB uit 1972, over algemeen belang, vervangen door een uitvoeringsbesluit uit 2015, VCRO art. 4.4.7 algemeen belang windturbines.

Wanneer door toepassing van bovenstaande artikelen **de Europese milieurichtlijn 2001/42/EG** omzeild wordt (in zake MER's voor windturbines) en daarmee de wettelijke toetsing op milieueffecten in Vlaanderen maar mogelijk ook tot op het grondgebied van een ander gewest niet plaatsvindt, handelt men dan niet in strijd met de Europese milieuwetgeving?

Kan de overheid zich beroepen op die artikelen en structureel geen plan-MER, zelfs geen passende project-MER laten uitvoeren in de wetenschap dat de milieueffecten mogelijk aanzienlijk en tevens mogelijk grensoverschrijdend zijn?

Kan men door gebruik te maken van die artikelen daarmee boven de Europese wetgeving gaan staan?

3)

In welke mate wordt voorbijgegaan aan het doel van de Richtlijn 2001/42/EG, zoals neergelegd in artikel 1 van Richtlijn 2001/42/EG, met name het behalen van **de hoogst mogelijke graad van milieubescherming**, wanneer men in Vlaanderen slechts gebruik maakt van de MER-screening, wanneer blijkt dat de daartoe gebruikte gegevens/beweringen die door de aanvrager (of een door hem aangestelde MER-deskundige) worden aangewend, zelf vooraf nooit het voorwerp hebben uitgemaakt van een passende milieubeoordeling en daarbij men geen gebruik maakt van op de lokale situatie geënt actueel wetenschappelijk onderzoek en gegevens gebruikt die mogelijk onvoldoende en niet objectief onderzocht zijn en wanneer daarbovenop het pakket aangewende beoordelingscriteria bij het invullen van de MER-screening gebaseerd wordt op de vigerende verouderde Vlaamse-wetgeving en daarmee slechts een ondergeschikt deel bestrijkt van het werkelijk binnen een passende milieubeoordeling te beoordelen totaal aan emissies/immissies?

4)

Grotere groepen windturbines kunnen **een milieutechnische eenheid** vormen wanneer zij binnen de milieurichtlijnen als één geheel beschouwd moeten worden met het oog op het nadeel wat zij kunnen berokkenen aan mens en milieu.

De toepassing van een milieutechnische eenheid beoogt géén eenheid van vergunning maar wél een eenheid van beoordeling, waarbij het de bedoeling is de gezamenlijke milieu-impact te bepalen van inrichtingen die een duidelijke onderlinge geografische, materiële of operationele samenhang vertonen, het betreft dus inrichtingen die een cumulatieve of globale hinder kunnen veroorzaken.

In welke mate is de saucissonering van een milieutechnische eenheid, die leidt tot wildgroei en tot het niet in zijn totaliteit beoordelen van mogelijke significante effecten voor mens en milieu, zeker wanneer er zelfs duidelijke aanwijzingen bestaan dat die zullen optreden, te verenigen met de Richtlijn 2001/42/EG, wanneer die structureel omzeild wordt, mede door gebruikmaking van het clusteringsprincipe?

5)

Door toepassing van art. 20 KB, V.C.R.O., art. 4.4.7 en 4.4.9, gesteund door de omzendbrieven, waaronder RO/2014/02 'Afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines', wijkt men structureel af van **de ruimtelijke bestemming** en ontstaan er in Vlaanderen situaties waarin er geen voorafgaandelijke plan-MER (, of MER) wordt toegepast aan de totstandkoming van zelfs grootschalige windparken, daar waar zelfs grensoverschrijdende, effecten voor mens en milieu zullen optreden. Men roept een zekere mate van bestemmingsneutraliteit in wat niet mag wegnemen dat de logica van een voorafgaande strategische milieubeoordeling op planniveau niet overeind zou moeten blijven, welk argument nog sterker speelt binnen een grensoverschrijdende context.

Zeker wanneer men van te voren tevens verzuimd heeft om een RUP (,PRUP of GRUP) op te maken, blijft de passende noodzakelijke milieubeoordeling binnen het reële ruimtelijke kader, die de richtlijn 2001/42/EG verplicht, structureel achterwege.

Het beginsel van zorgvuldig bestuur betaamt, zeker als er concrete aanvragen gedaan worden voor meerdere windturbines binnen een cirkel met een straal van enkele kilometers, zeker door meerdere aanvragers, middels een beleidslijn of RUP/MER na te gaan of en zo ja waar deze turbines het best geplaatst worden.

Worden het beginsel van gelijkheid en van non-discriminatie, in samenhang gelezen met het gelijkheidsbeginsel, wanneer op geen enkele wijze, noch via een RUP, noch via een andere beleidslijn, op een zorgvuldige wijze werd nagedacht over de inplanting van windturbines, des te meer wanneer het gaat over een project met grensoverschrijdende effecten, niet geschonden en is de voornoemde huidige werkwijze in Vlaanderen, die leidt tot een ongecontroleerde wildgroei, wel verenigbaar met de correcte toepassing van die Europese richtlijn 2001/42/EG?

Resumerend:

Uit het bovenstaande blijkt dat er dringend veel essentiële vragen te stellen zijn bij het functioneren van het huidige plaatsingsbeleid in zake windturbines en de wettigheid en toepasbaarheid van het Vlaams wettelijk kader, waarop vergunningen zouden moeten steunen.

Er zijn meerdere wegen naar de beoogde 'doelstellingen', de gevolgde politieke verschildt in essentie met die reeds vastgelegd werden binnen de vigerende hoger in rang staande Europese wetgevingen, waarop de Belgische gebaseerd werden, of nog dienen te worden.

Hoe het ook zij, het Vlaamse wettelijk kader is dringend aan herziening toe, het huidige ontbreekt wettigheid maar ook de toepasbaarheid binnen de plaatsingsproblematiek van de moderne, industriële, steeds groter wordende windturbines in een zeer dichtbevolkt Vlaanderen.

Is het moreel aanvaardbaar en legitiem op dit moment windturbines massaal te blijven vergunnen in de wetenschap dat er géén passende beoordeling plaatsvindt betreffende de effecten op de mens en het milieu omdat het Vlaams wettelijk kader daar niet ten goede op is voorbereid en zo conflicteert met de eisen die gesteld worden binnen V.N. -verdragen en de Europese milieuwetgeving?

Uitstel betreffende het structureel wijzigen van Vlaamse wetgeving, om nu snel en voor onbepaalde duur vergunningen te kunnen afgeven, in de wetenschap dat men daarmee zowel het milieu als de mens schaadt of kan schaden, is niet verdedigbaar naar de huidige en volgende generaties toe.

Verwijzing naar 'Vlarem, een greep uit de Tekortkomingen', update 25 april 2019, waarin dieper op deze complexe materie ingegaan wordt en getracht wordt de verschillende technische aspecten op een laagdrempelige manier te verwoorden.